

ACC. N:R

M. 8479 : 1-42 (stort kvartalsformat)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår: avskr. 1942

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

Avskrift av August Holmbergs dagbok(orig. har A.H-g själv)

Skriv endast på denna sida!

N. 8479: /.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tvifla icke på vad som står i Sibylle spådom,
Bondepraktikan, Almanackan o anra tryckta böcker

(Gammalt allmogeuttryck)

Kakelugn

på sidorna överst till venster i hörnet en svävande ängel med en krans. På *mitten* St Eriks strid med draken. Hästen trampar med framfötterna på draken, som *krypan de* under sprutar etter *i stora strömmar* upp mot ~~vid~~ hästens huvud.

Under

en åsna till venster skälver med *sin* kropp och behornad drakhuvud med en spira i handen och ett blåshorn i venstra handen framför *en människa* som med *sammanknäppta händer* han tyckes bedja om nåd. Överst i högra hörnet ett ansigte av en gammal man med skarpa drag *med fladdrande fäna över* en stjerna. Gubben har ett lyftat svärd och ~~en~~ hjälm på huvudet.

De små stenvallarne i ån tycktes tyda på att förra tidens folk gerna ville ha något med av den massa fisk som vandrade fram i Mörrumsån. Till venster är en vidlyftig gräsmad der en mängd kreatur gingo i bet. Man fick det intrycket att all odling här uppe i skogsbygden är ett våld på naturen och att landet ursprungligen ämnats till betesland. De sparsamt förekommande Alm och björkar som på långt afstånd från varandra pryder ängen gävo den ett parkaktigt utseende och tvingade tanken att tänka på en trädgård. Vid någon undangömd plats frodades de härligaste ormbunkar, en och annan rönnbusk fanns med i samlingen men tycktes skämmas för att värja sig fram, på sluttningarne av de omgivande backarne syntes en och annan gård eller stuga omgiven av grönskande frodiga löfslag som försynt tittade fram ett stycke *kultus* som tog sig ganska brant. *ut.*

Frå Hemsjö.

Det är intressant att iakttaga den oafslåtliga kamp som pågår mellan människan och naturen en sakta svängning mellan natur och kultur. Människan såsom den överlägsnaste vinner fortast vinner fortast i kampen, men naturen arbetar sen brutalt för att erövra vad människan tagit.

Der förr Warg och Lo strövade omkring går nu med brant stigning och många vindningar doch en farbar väg fram till även de mest oländiga backen såsom en förbindelseled mellan Hemsjö och Ringamåla kyrkoby förbi Öjamåla och den mångbuktade Öjasjön som geologiskt sett är en märvårdighet.

Svagt böljande men ^{fager} ~~trågen~~ ^{as} skogsvärd begränsade ^{synkrets} där lövskog ^{en/ var} ~~som~~ förherrsade ^{n/}. En och annan gård eller villa syntes på natten. Närmare ^{syntes} ~~sen till~~ den av Hemsjöbolaget anlagda kanalen som nu ^{med} är en gräsbevuxen ~~vass~~ höjer sig över den omgivande ~~sarka~~ ^{lurängen}. ^{lit samman} ~~om-~~ givet av frisk, frodig grönska. Vad som för ett vant öga saknades var ~~konbaket~~ och ~~kalfoströt~~.

medicin kokas

Mariann kakor i vatten
baddas på ögat medan det
är varmt *minst* 3 gg om dagen.

Tvenne stora Granstockar vid Hemsjö såg
1 Diameter 107 / 2 Diameter 75
7 st 14 fot i varje

Å Långeboda höggs en fura som
blev 16,3 X 9 plank i första stock
den sågades å Långeboda sågen
Omkring 60 år sen.

En skytte med lås och *årtal*
ANO 1770, MND = Gamle Hus-
gerådssaker Hemslöjd.

Änka Anna frå Höga Bäke
Åke Bengtsson

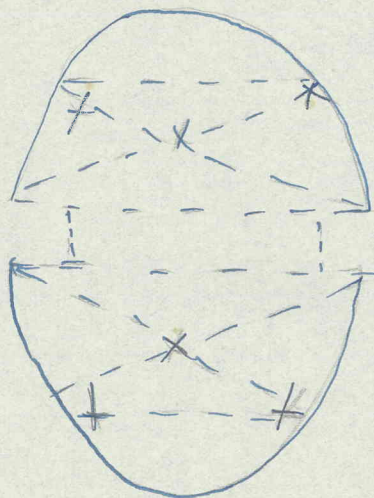
Kogubbe Svennes käring .

Hästoken bars av hästen under buken så att kröken låg strax bakom frambenen och var häftad med jernkrokar vid antingen selen eller vid bogträen i okets yttre ändar var draglinorna fästade. Troligen begagnades Bringsele ty dessa ansågs att icke klämma djuren så hårdt som bogträen. Än i dag finnes en och annan som måste begagna Bringsel därför att hästen här ej lätt nog bröst.

Bringsele = Brösta i .

Av dryckeskärl kan nämnas att de gamle ^{hade} en skinnpung med snörp-rem som användes att dricka med " derpå stoppades den i fickan till nästa gång".

Långeboda byggdes strax efter Laga skiftet 1826. Timmerman hade 16 skillig pr dag. Per Jönssa Fåhallen murade skorstenen derstädes. Han byggde om Stangabron, den var först byggd på 1200 talet, lär vara äldsta bron i Blekinge.

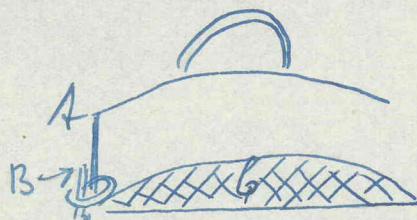
x Krängt om vartannat

+ Snott två halvslag om vartannat.

Besökte den stora Hasseln den 26. Under striva regnskurar ställdes färden över Hemsjöhyllt förbi Garagöl och ner till dalgången mot Rammåla. Nere i älven hade stora björkar och askar ryckts upp av stormen som här såväl som överallt farit fram på ett skoningslöst sätt. Hasseln var till all lycka oskadat, Men endast ett halft tjog nötter kunde upptäckas då deremot på en buske strax i närheten växte sådana i ymnigheter.

Skåff Olan, Måns Håkansson var bekant med Jons flicka samt skulle (Gonnella Jösse) gå dit en kväll. Då kom Lerberg samt flera och skulle stjäla silver (1840) samt *sköt*. En av Tjuvane Jylfrid följde spåret till Gungvala marka der han bytt om skjorta, i denna syntes hygget efter en yxa / Lerberg bodde i Ledermåla.

I den vackra vårdagens glans med en svag krusning på den lilla dammens för övrigt lugna vattenyta simmade ett par ^{am}änder i förtrolig gemytlighet tillsammans med några ~~tor~~nänder.

A stommen 8 tm hög, B = bandet 4 tm brett, C C Flätad botten av hasselspetor inklämd mellan bandet och stommen. Grepen satt mellan band och stomm.

N. 8479:6

LUNDS UNIVERSITETIS
FOLKMINNESARKIV

I Kärrsjömåla fanns tvenne tomtar. Båda voro från början dragtomtar. till var sin gård men av någon anledning, troligtvis utebliven Julkost flytte den ene. Den andre till Björnssons drog sedan från den andre bonden, så att han blev utfattig men Björn som nu fick allt det goda blev rik.

Riddar - Jons utsago.

Frukten i trädgårdarne är överallt klen längs hela jernvägen från ~~Karlshamn~~ till Sölvesborg. Stormen har farit våldsamt fram men ej så skoningslöst som i Karlshamns trakter. Säden har på många åkrar lagt sig och ej åter kunnat resa sig. Men neråt Sölvesborg står den mera rätt upp. Den gamla Snapphaneeken har stått rycken! Uppsatsen från Alma har ej kommet redaktionen tillhanda -- .

Lustiga typer.

Två käringar suto på en soffa i förtroligt språk om hvad för fanstyg grisen fick för den ena av dem häromdagen. Den ena menade att den blivit ormsstungen. Den andra sade bestämt att den råkat ut för väitter! Således lever tron på väitter kvar ännu.

En annan låg på bänken i skuggan der han slagit sig ner efter att förut ha tagit sig en styrktår ur den nyss på spritbolaget påfyllda flaskan, med en förnöjd min lade han sin torra skinhätta över ansigtet och somnade gott frå alltihop nu går tåget! ! !

Våren.

Vårt lands klimat företer rätt stora olikheter från ett år till ett annat. Såväl frost som torka kan somliga år helt förändra florans utveckling. 1931 kom nederbörd i tillräcklig mängd som gjorde att blomsterfloran fastän länge hindrad av den kalla väderleken, då den en gång framträdde prunkade med en massa blommor av de mest skilda slag. Den långa och kalla våren hindrade en del tidiga blommor att framkomma i vanlig tid hvarför allting framstod så gott som på en gång, utgörande en ovanligt vacker bild av en Nordisk vår!

Hassel den 13 September 1931.

No 1 storhasseln i Gåragöl.

No 2 Busken vid vägen " 120 meter.

Borragölen kallas sjön i Gåragöl.

" Att det i våra dagar då knappast någon vrå av landskapet ej befarits av Bilar och cykelåkare påträffa platser som ej ens kartlagts torde förefalla mången nästan otroligt. Och dock är detta verkliga förhållandet! På vägen Gåragöl - Hemsjö finnes en liten sjö av knappt 2 tunnlands yta som ej befunnits värdig att upptagas på Generalstabens kartblad. Sjön, nästan cirkelrund, dock med något längre utsträckning i norr och söder, är omgiven av mycket sankt stränder bevuxna med pors Odon starrväxter och en massa storbladiga vattenväxter som på folkspråket kallas " Bläcken ". I vester går långt ut ^{ned mot vättnet} med vattenlånga sirliga björkar vars krokoiga vita stammar stå som dekorativa kulisser längs med stranden, stundom så långt ut att ^{det} svigtande

fotstödet givet vika för påfrestningen och träden stå lutande långt ut över vattenytan . Till höger eller östra sidan är blandskog av gran och tall. Längst i norr stå som paraderande vakter en del från sista skogssköfflingen kvarlemnade resige furor.

Havrestånd 160 cm lång
256 korn i en Havrevippa
Rågstånd 230 cm lång
Timotej 171 cm lång
^{Sv}Geingel över 50 stängle å ett stånd
Omkring 150 cm lång
Samt en stjelk Skräppor
nära 2 meter hög

I den gamla byggnaden i Hallandsboda fanns vid reparation 1930 ett timmerträd.

Byggnaden flyttade 1825 från den förutvarande platsen till den nuvarande och då blev träet inlagt på annan plats än den ursprungliga. Såväl Källarhuset som lagårn föreskriver sig frå 1700 talet vid flyttningen 1825 bibehölls den gamla ryggåsa.

På Igelön i Åsnen gick en gammal gubbe o körde med ett par kor. Han omtalade att i Bomare sund dränkte sig en person. Sundet är 70 meter brett, djupet der liket hittades var 27 alnar.

~~Skrocker~~ och om fisket

Braxen fångades, torkades om sommaren, samt blöttes om vintern liksom lutfisken.

Blev utmärkt bra.

Ombord å båten befann sig ett par yngre kvins härdade o okänsliga för kroppsliga smärtor. Ladde manken till med karlkraft när det gällde att ro men kunde på samma gång ta en god pratstund.

Från Åkroken ett Rågstånd 235 cm långt.

Alfred Svensson Ringamåla potatesstjek 137 cm hög om-
talade att han sett ett rågstånd vuxet i Loberget som var 230 cm,
vuxet 1932.

Gamla plägseder som tangerar gränsen
till djurplågeri.

Förr förekom rätt ofta , och kanske förekommer det än i dag
att den vita hinnan som finnes i kornas ögon af någon orsak kom
att svälla ut så att den i ögats inre , mot näsan riktade sida
förlängdes på ett onormalt sätt. Då brukade djuregaren ta en grov
synål med påtrådd hemspunnen lingarnstråd, samt sticka nålen gen-
om denna vita hinna och draga tråden efter så att han med handen
fick ett fast grepp, varpå hinnan drogs med våld ut ett långt
stycke! Detta stycke kliptes sedan av med en sax. Derpå tog exe-
kutören munnen full av stött alum och salt samt vatten och spru-
tade denna blandning i djurets ^{sargade} öga. Det säger sig sjelv att djur-
et under operationen ogerna stod stilla varför nålens spets fle-
ra gånger kom kom i alltför nära bekantskap med sjelva ögonhin-
nan förorsakande tillfällig pina och framtida men. Altsammans
gjordes i bästa avsigt utan någon tanke på djurets lidande. Man
hyste ingen vekhet mot sig sjelv och därför kunde man ej begära
att det skulle finnas någon medkänsla för djuren.

x

x

x

Ibland kunde hända att korna fingo ^{en} svulsartad uppsvällning å
svansen ute mot svansspetsen. Tillföljd av denna åkomma blevo
de mindre begärliga att förtära sitt foder, varför man på van-
ligt vardagsspråk sade att: " De Moddes bort " . Man tog då en
skarp kniv ock skar en skåra genom huden på kordjurets svans så
att det blödde, varpå man strödde salt i såret, sedan fick det
läkas efter omständigheterna. Någon förbindning förekom aldrig.

De gamla svedjelanden förlades i regel ute i den gemensamma byskogen eller beteshagen. När därför potaterna plockats upp kunde kreaturen obehindrat ströva omkring å dessa, hvarvid de kvarlemnade potaterna girigt anammades. Råkade nu en större potates fastna i svalget på ett djur löpte det fara att kvävas. Upptäcktes missödet brukade man använda följande kurmetod.

En lång smidig björktelning avkvistades någorlunda och fördes med kraft ner genom djurets strupe då i de flesta fall den fastnade potatisen lossnade och slank småningom ned i magen eller rättare våmmen. Men ibland kunde hända att den fastnat så pass att man ej utan risk att stöta sönder halsröret kunde få den loss. Då vältes djuret på sidan och en större rundad sten lades under strupen med en annan sten eller yxhammare slog man sedan ovanpå strupen just der den fastnade potatisen satt och på detta sätt krossades densamma och gled ner. Om strupröret på samma gång fick en läcka reflekterade man ej över.

Förmodligen fanns Mul och klövsjukan även förr, fastän man då ej kände namnet på farsoten. Men allmogen kände till ett slags sätt att bota djuren, som kanske borde försökas även i våra dagar, då farsoten uppträder mera allmänt. När man observerade att en ko eller ox blev öm i fötterna samt visade symptom till sårnad och svulst å mulen, värmdes man trätjära i en gryta, doppade en tuss blånor i tjäran, och gned med kraft in detta rundt om hela nosen på djuret. En liten knippa blånor doppades i tjäran samt virades om klövarne så att både tjära och blånor hårdt pressades intill foten och framförallt i öppningen mellan klövarne. Blånorna fick sitta kvar tills de slitits upp, men fuktades med varm tjära varje dag. Och efter någon tid voro djuren friska, nedslagting förekom icke.

" Kneplabyinke " och vartill
detta användes.

Då linet ryckts upp samt fått torka, Antingen nu torkning-
en skedde på så sätt, att linkärvarne sattes på fältet, eller
krakades på störrar hemtades linet hem till gården där härvarnes
band lossades inne på lågan varpå linet eller " Hören " repades
på " hörarepan " varpå den nu från fröhusen befriade hören bred-
des ut till rötning, heldst på en åker med rågstubb. Den större
eller mindre hög av fröhus som samlats skulle nu tröskas för att
få fröet skildt från fröhusen. Detta var ett arbete som ingen ny-
börjare i tröskekonsten dugde till att göra, vanligen tog man en
erfaren torpare till detta. Slog man för hårdt så att fröna blevo
krossade, klibbade fröhusen fast vid slagan = Plejeln, så att
den fick torkas och skrapas. En ny plejel med skarpkantig "slajel"
kunde således ej komma i fråga härtill utan man använde en gammal
plejel som var lätt och så sliten att slajeln var rund. Derpå kas-
tades " frölet " med kastscoffa liksom säd för att frånskilja
fröet och fröhusen = "Kneplet" . Detta sednare användes till foder
åt hönsen under vintren varvid man blandade ihop två tredjedelar
" fröle ", en tredjedel färsk sågspån av Bokträd samt en liten del
havremjöl. Att det efter sådan utfodring blev klent utbyte i form
av Påskägg, förstås av sig sjelv! Fröet kastades gerna två gånger
emedan man ville erhålla det bästa till utsäde, det övriga såldes
till uppköpare från oljeslagerierna av vilka storbonden Håkan Bengts-
son i N.Hoka uppfört ett, der oljepressning under 1850 talet på-
gick i stor skala, och upphörde först vid hans död, i början på
1860 talet. En del fröer krossades hemma i en mortel för att sedan
användas i flera hemlagade mediciner varvid man begagnade både
de krossade fröna och sjelva oljan så att produkten var tjock som
en gröt endast den tunnaste oljan silades ifrån. Om någon fick
elakartad bulnad med verk och plågor brukade man lägga på sådant!
Man kallade det helt enkelt " Höfrösgröt " och jag vill minnas
att det även användes till att hela brännsår.

I Kylingarydskogen finnes en Bok som håller 313 cm omkrets.
Håller 16 meter höjd Blir 8 famn ved.

Johan Olofson Elmta 1 st. Kavring 116 cm brd hopsydd
på mitten 177 lång väfd av s.kallat skinnate med instyckna
klippta trasor. 2 st. kruthorn av Koppar flata, halfrunda i
botten. med ornamentering på båda sidor och fjeder för att
reglera krutmängden!

Tillverkat 290 Hyvelbänkar

" 200 Wävstolar.

Bron vid Bengts Hoka 7,80 bred.

" Ungkarlens Jul ".

Jag julens högtid gillar
dess stillhet och dess frid
och som en lärka drillar
i signad juletid.

Min pipa strax jag tänder
min gran och min Solid
och utan mellanhänder
min mat jag bränner vid.

Jag kryper in i kulan jag
som bannlyst kjolar år och dag.

Hur jag en gammal ungtkarl brukar jula
Sen jag har blivit fri från dagens stök
Jag firar julen ensam i min kula
med kort och visky samt en pipa rök
Julaften vill jag helt allena vara
det täcka könet lockar mig ej mer
och fast jag äter fisk och gröt hos Sara
förblir jag lyckligt ogift (*ibland ej*).

Jag lever glad och jag lever fri
hör mina hurrarop runga!
Jag har fått nej på mitt frieri
thy kan jag skämta och sjunga
O, julens klockor, benäget klingen,
om jag får be, lite mera glatt;
nu stampar jag på förlovningsringen
och äter julsupé uppå Stadt !

Carl Junggren kom en gång gående förbi oppi Elmta mark der en
hop famnaved framkörts och sade då: Den här djefla Knäckerlan
skulle hygga vedan menså kom den djäfla pottom att hugga den
men: lyfte han på benet och sleppte en fjärt Ja ska ha föda till
dö da's lika väl.

Enligt sägen fanns en fransman på 1700 talet som ämnade indela
tiden i tio tim. pr dag och 100 minuter, uppfann en klocka som
indelades derefter. Ett ex. af dennes finnes hos Jota Olofson
i Elmta.

Bengt i Ringamåla hade ärftt den efter sin farfar.

En dräng i Kvallåkra hade gjordt bekantskap

? I Pegiboda finnes en vattuho av sten

Linclairs?

August Jönsson Hjortabråna skall ha Suskulls *visa*. Sam Pet-
terson byggde bron i Suskull 3500 Rigsdaler. Susekull Loberget
& Ingerahej ha i den gråa forntiden tillhört en och samma person.

Susekull och Hjortabråna voro enligt gammal sägen bebyggda
vid Digerdöden 1350 ! Men blevo då affolkade. Suskull har förr
till 1830 varit belägen ett par hundra meter längre österut.

Ett gammalt glasbruk utgräves i närheten av Ryd i en skogsbacke.
Grävningen för i år 1932 avslutad.

Öfver en f.d. prästgrav å Sölvesborgs kyrkogård har planterats en bok och vid sidan derav en Murgrön som slingrar sig mot toppen der stammen går i många krokar och med betydlig grovlek. Diametern är säkert 14 a 15 cm.

Strandtisteln från Sölvesborgsviken finnes planterad inne hos en jernvägsfunktionär inne i *själva* ~~staden~~ - Likna å bladen en tistel med lång stjelk och gula blommor i stora klasar.

Ingegerd i Ebbamåla

Elna Haraldsson N. Hoka

Bengta Haraldsson Alvesta

Kjerstin Haraldsson, Tranemåla.

gift med Ola Tram hade

en son gift på Stenbacka

och en gift med

Ola Nissen Källeby

Sven Haraldsson hade en

dotter gift med Karl Månsson i Tosarp.

Lurkobba Jonan Tosstarp

Munkhalla Olum

Jösse Timmerman

Anals *Stute* Svensson

Vekomma Johannes

Gräsmassen 3 ungar Sade till presten Jag skulle ha en hop
ongar döpta.

Elmta Masen bodde vid den stora myren.

Storån vid Månasjön

Jon Persson i Långeboda, hade en liaknagg som var gjord av en stor
Ljunggren !

Vid Yngsjö utanför

Christianstad finnes en egendomlig " Hybrid " Halft Bok halft Ek!
Trädet liknar närmast en Oxel, är rätt stor och har hittills blivit
väl vårdat och skött 1932.

Karl Jonasson bad Stupela Måns Gå efter sonen Mathis som låg full som ett svin ner i stråtet! Måns gick och kom igen bärande Mathis på ryggen som en säck. Lade honom varsamt på en vagnbotten på gården varvid han sa: På krubbans strå jag lägger dig! Och när han rätat till ryggen återtog han: Jag känner bördan lättad, min ande är upprättad !

Skräddare Måns skulle sätta upp gärdesgård åt bonden. Men gjorde arbetet slarvigt och fick förebråelser av bonden. Härpå svarade han så här: Jag har av bristen och min del, jag ofta haver syndat!

Hjorta Sven hade varit på Hokendahl och supet sig full så att det var omöjligt för honom att gå vägen fram i den mörka natten. Vid en grind kallad Eka - leet ställde han sig och suckade högljuddt: Mig vägen flyr och åldern ögat skymmer !

Ekorra Sven och Ekorra Magnus, tvenne bröder blevo båda förälskade i en piga . Sven blev först färdig med att yttra sig, men blev försmådd emedan pigan älskade Magnus. Efteråt tröstade pigan Sven med följande ord: Var glad uti den onda dag Din broder jag till godo tar!

Magnus och pigan gifte sig men hon blev elak som synden. Då sa Sven till Magnus en dag: Jag ej avundas andras lott Nu var och en sin börda fått.

(Till allt skulle ett psalmvers vara med)

Kantor Djurlin.

Under 1860 talet hade vi en klockare Djurlin i Asarum. En mångsidig man! Förutom Klockarsysslan var han bonde och egde den gård i Froarp där nu Fattiggården är byggd. Äfven var han skogsaffärsman. Var vid sina tillfällen poet, särskildt på böndernas fester. Under ett bondgille i Torarp kom talet att falla om vilka yrken eller embeten som ansågs för bäst. En bonde kallad Skit-Nisse! En dumdryg storsnut sade derunder: Blir någon av mina pojkar en dumbom så skall han få bli klockare, då kan han väl duga till. Sakta och med särskild tonvikt på varje ord, genmälde på ögonblicket Djurlin: Den uppfattning Nils har dervidlag hade bestämt inte er far!

Original - gubbar.

Johan Skuta, 1860 - 1870 talet, Född i Tranerås, Hellaryd var ofärdig = Krympling i högra benet. Var för ^{kringsvandrande} öfrigt kramare fast han knapt kom fram fortare än en snigel. Hade munläder för 7. Den värste till att slänga käft i flera församlingar!

Bull - Bull 1870 - 1880 talet . Fattighjon från Karlshamn. Men vistades på Hellaryds Boställsgård hos S. Henrikson mer än 10 år, var döv och rysligt hetsig. Var jemt i tråtor med pigorna, för vilka han gjorde de mest fula spratt, många historier om honom. Jag kunde samtala med honom tyst. Han såg på munnens rörelser vad jag sade.

Räva - Manuel = Emanuel 1870 - 1880 talet.

Var torpare i Tranerås Hellaryd. Bodde i en stenstuga som var nergrävd i jorden och hade bara ett litet fönster på ena ^{lång} väggen cirka 1 aln i fyrkant. Stugan hade ingen takresning. Endast en mycket grov, rund obarkad gran till ryggås. Från denna till väggmurarne voro lagda några grova åsar såsom stöd och på dessa mer än alntjockt med granris samt jordtorvor ovanpå alltihop. Ryggåsen hade haft ovanligt många grenar som voro illa afhuggna. Manuel sade att: Han behöfde ingen kam, gick han bara nära åsen blev han kammad tillräckligt.

Av den numera sällsynta fågelarten " Härfågel " finnes ännu något enstaka exemplar kvar här i Bleking. En sensommardag 1932 fann jag hela fjäderbeklädningen efter en sådan , lig-gande spridd på marken, rundt om en cirka 25 cm hög sten. Få-gelns slut var tydligt uttalad. En Hök hade gripit den och stått på stenen medan den plockat honom. Några fjedrar tog jag med hem till ett minne.

Allt angav att det varit en duvhök och ej en sparvhök som varit marodören. Stället der fragmenten hittades var å Marie-bergs öfra mark.

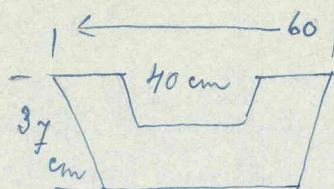
Resäfft.

ta bra haskett ister stott som try tomma stek det på en plåt
tess dä ringor som vann lägg i try ella fira bra konn divosträkk
köp sin pa abetekett asapatilje dropa fo tie styvor o slå i tie
ella töl dropa o ält ihop dettahära tess inga konn å divosträk-
ken syns smöri väpehönsen iblann fjärana mä dätta.
dä hjälpo fo bo hök o räven.

Far hade hört Farfar berätta att å Loberget nervid ån i närheten av Getaklyftan skulle funnits ett glasbruk. Glas-blå-sar-hytta (så var uttrycket). Sjelv visste han inte precis platsen och jag har ej kunnat finna några fragment som tyckes likna någon gammal anläggning. Märke efter Eldugnen borde väl finnas !

Vester om Loberget men på Lobergsgårds egor, ligger en myr i vars mitt finnes en göl av cirka 200 meters diameter, nästan rund. Myren kan endast delvis passeras, man sjunker igenom och syges ner i gyttjan. Rundtom sjön har markytan blivit högre och är därför runtom bevuxen med temligen stor furuskog. Den står som en mörk dekoration runt om sjön, men träden kan ej huggas utan om vintren då myren är isbelagd. I gölen lär finnas ål som är fredad emedan ingen fiskare kan gå dit ut.

Vattenho i Bengtboda.

Djuplek
inuti 18 cm.

Lobjärsherarne hette
Daniel Kalle Jösse Håken
Farsnamnet Svensson
Daniel lefde längst.

Gammal Fårabod Loberget.

Bygd av grova pilade stockar till cm höjd på väggar av 75 cm
övert Ryggås och sido sparrar Har för varit täckt med
näver och torf. Derefter ma säger Aspespån. Hela byggnaden föll
ihop av ålderdomssvaghet för 7 år sen. Ligger som en Brötafälla.

Gamla lågan å Loberget
Egare Jöns Olsson.

Då Alfred Svensson i Ringamåla Långamåla var sådär 12 a 13 år
gammal, gick han ner till den närbelägna Månasjön för att bada.
Strax efteråt såg han något som rörde sig från det motsatta lan-
det. Efter en stund hördes dethär föremålet ge något ljud ifrån
sig. Svenson tänkte vid sig sjelf dethär är nog näcken. Hde näs-
tan tänkt ^{att} springa frå sjön men ville gerna se hurdan Näcken såg
ut och stannade derpå kvar ! När dethär okända kom närmare tyck-
tes det likna en gris åtminstone vad hufvud och öron beträffade.
Detta visade sig också vara riktigt. Djuret tillhörde en nära
sjön boende person ved namn Danjlo Lössa Daniel, och var folkkär,
deraf kom det sig att den gick sjelfmant i vatten, vilket ett
svinkreatur anners aldrig gör.

Snogge Hagen

Ligger vid sjelva gränsen å Midingsbröte egor. Enligt en gammal sägen har här en gång i tiden stått ett slag mellan Svenska och Danska. Fragment av uppkastade vallar numera skogsbevuxna synas och vid tillfälliga grävningar har vapen funnits liggande i jorden tätt intill vallarne.

I Svansjömåla finnes den ena kärran av en träaxlavagn
Henrik Magnusson
Endast ett hjul.

Snålheten kan ta sig uttryck som gå i motsatt riktning. En f.d. bondkäring Kaja från Angö^Sl^amåla, hade på 1860 talet köpt sig en gul lertallrik, kostade 3 skilling = (6 öre) tidt och ofta tappade hon sin kära tallrik i golvet då för varje gång någon bit lossnade varje gång sände hon tallriken till " Lerfata - borrharen " som fästade ihop de lossnade bitarne med band av becktråd. Till slut fanns på tallriken 28 band varje band kostade 4 styver = (2 öre) och då är inte svårt att räkna ut huru många nya tallrikar hon kunde fått i stället. " Sparsamheten framför allt " .

Våra fäder voro resoluta personer som skipade rättvisa hemma Istället för att draga saken till tings ! Men detta kunde ta sig uttryck på många olika sätt: Sålunda hade Adam i Hoka tvenne drängar som öfverenskommo att prygla upp Adam, medan han var ytterst snål om matbitarne. Den ena drängen tog under låtsad lek och höll armarne på Adam Och skrek till den andre att han skulle göra som överenskommet var. Denne sednare var en tölpsom ej varit med om mycket hvarför han i all enfald frågade: Hvar skall jag slå ? Den förste som hade all möda att hålla bonden skrek : Slå i hufvet, slå allastans, Det känns väl nånstans ! Drängarne voro tydligen inte i slagsmål varje dag, då hade de vetat bättre besked.

" Ola påk " hade på samma sätt och av samma orsak som Adam fått " otycke " av sina drängar och dessa kommo också överens om att klå upp ~~honom~~ bonden, i vilken avsigt de började mucka gräl med honom en kväll de kommo hem från arbetet.

Lovade honom full ranson stryk m.mera. Sävlig till lynnet var Ola i högsta grad, varför han lungt hörde på drängarnes utgjutelser en lång stund. Till slut sa han : Hera lilla, vill ni äntligen slåss så vänta lite mä då tess ja har yddat av oxarne är ni snälla ! Då han fått oket loss från oxarne tog han fatt med båda händer i ena ändan på detta samt svängde rundt varvid båda drängarne fingo en så våldsam släng av andra ändan att de tumlade bort över hela gården. Seså sa Ola. Om ni nu vill som ja hera så låter vi bli o slåss mera ! !

Vidskepelsen hänger envist kvar. Måndagen den 4 september 1933 jemrade sig en bondgumma över att hon råkat ut för ryggskott Och nu var det så illa att ingen kan skjuta bort detsamma, Alla de kloke gubbarne äro döda ! !

Ett bra rågstånd hos J Olsson Elmta fanns 1933, 6 september av ett korn ^{af}frukommet 12 stånd över 1½ meter långa med stora väl matade ax de 10 men de två voro mindre.

Innehavarne av Jordgöls gård:

Abraham Isakson	te	1772
g.m. Elna Mattisdotter	"	1770
Isak Abrahamsson	"	1806
g.m. Berta Olasdotter	"	1806
Sven Isaksson	"	1833
Johanna Jönsdotter	"	1840
Sven Svensson	"	1871
Johanna Augusta Jönsson	"	1874

Karlskrona 5 Juli 1930

Sven Hagströmer

Gerhard Leijonhjelms

Gården varit bevisligt i samma slägts ego 130 år. Men efter mundtlig trovärdig uppgift sedan början av 1600 talet.

Flockade Jordgubbar den 25 September 1933 vuxna i täppan på kalljord. Stora och väl mogna.

Blekinge, Asarum, Bräkene
Inskrift av dagbok 1942
av Aug. Holmberg f. 1860

N. 8479: 21.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Koleran 1834.

Byarne lågo ännu i en gröt, fastän enskiftet tagit sin början några år förut. Äldermannen i varje by ålåg att skicka " nyeld " till alla i byn ! Nyelden åstadkoms på så sätt att man hamrade en jernbit tills den blev så varm att fnösket fattade eld . I varje stuga skulle den gamle elden släckas och ny eld uppgöras av den omkringburna nyelden, Far omtalade ~~xxx~~ att deras hem låg så långt borta i marken att ingen råkade dit, dermed fick dom ingen nyeld och Koleran fann av samma orsak icke vägen till stugan. Isolerade voro de för både gott och ont. ---

Lungsoten

kallades förr Bröstkvaf och den som var behäftad härmed hette Kvasbagge. Högst få blevo angripna häraf. Folket sjöng om de voro ute eller inne, rättare skrek. Derigenom härdades lungorna så att de voro motståndskraftigare. Nu är det inte modernt att sjunga och tralla och följdén har blivit att varannan menska har lungsot.

Den kroppslem som ej brukas förtvinar och blir oduglig och så förhåller det sig med lungorna. Sjunga och skrika vore bättre medicin än vistelse på sanatorium.

Rimma för gröten.

Ännu förekommer på Päraplocke-gillen (Förr på alla gillen) att när gröten ä framsatt skall folket under ätandet rimma ett vers, varvid ofta den ene ger den andre gliringar. Mors Nisse och Fisk Ola rimmade mot varandra.

Nisse / Denne gröten ä kokter i en
gryta och ej på en disk
Är det dig di kaller Ola Fisk ?
Ola / Denne gröten ä kokt i en gryta
och inte i en mois
Nu ska ja si er att dä va
Mors Nisse som fes -

Nisse hade nyss förut råkat släppa en fjärt.

Bakvänd order.

Na dä har gått tie minuter sa ska du ta o krysta sönnern
grisen o gi honom pärona som stå på skoffan i trappen. Han kan
inte ajta dom nu fo grytan va röer na ja lötte å dom.

Nu gåor ja o blir du inte hemma så lås inge dörrarna ! Blir
du törster sa står dä oin grepakorg på boret, du kan drecka ut
dä som ai i honom kommer dä regn sa springer ja väl frå att.

Citat ur Kortboken.

Tre ting äro förargliga
Oreda garn, istassiga hästar
och käringar
Tre ting hålla väsen = (oväsen)
Spinnrockshjul, Kvarnhjul
och käringar
Tre ting trivas bäst i spisen
Sot, grytor och käringar
Tre ting gnälla ständigt
Spräckta träsko, söndriga hjul
och käringar
Tre ting smörja frå sig
Sniglarⁿ, grisar o käringar
Tre ting väta frå sig
Otäta lok, skurtrasor och
käringar
Tre ting skola böstas
Trummskinn, Loggolv
och käringar
Tre ting äro osaliga
Onda andar, Skogssnuvor
och käringar
Tre ting låta illa för jemnan
Söndriga kängor, smågrisar
och käringar.

Folk som följa med sin tid ! !

Under sjukdomsperioden 1918 kom ordern till alla arbetare å Mariebergfabriken att infinna sig hos Doktor L ...t: i Karlshamn för undersökning. Då enhvar blev ålagd att ta av sig kläderna. En väverska Estrid K-n. Drog av sig varje tråd hon hade på kroppen med undantag av venstra kängan och strumpan. Då hon blev inkallad till Dr L - t yttrade hon: När jag dratt å me alltihop så när som detta så kan det väl va bra, ella ska ja ta å me dä mä. Tydligen hade hon några skavanker på foten som hon ville dölja. -- Sik transit , e - k - e --

Lustiga uttryck.

1932 beklagade en käring på Ekeberg att hennes gubbe var bliven så skral till helsan ! På min fråga: Vad som fattades honom sa hon : Ja dä ä kanske inte så farligt, för han är bara kroppsligt sjuk ! !

Tjura - dagsverke !

En torpare vars ko gick i bet tillsammans med bondens kor, betalte icke någon språngavgift ifall deras ko råkade bli dräktig av bondens Tjur.

Men fanns ej någon tjur å gården utan kon skulle ledas till en annan gård brukade avgiften betalas med ett kvinsdagsverke. Hösten 1933 berättade en käring att hon detta år gjordt 2 Tjuradagsverke.

Ingen som ej känt till förhållanden hade av detta yttrande anat hur det hängde ihop - Torparen hade 2 kor och båda hade varit hos tjur under årets lopp. ---

Matina Svensson, Mörrum.

De gamle hade ett lustigt sätt att uttrycka sig om Solens uppgång. Isynnerhet om folket i gården låg och drullade länge en söndagsmorgon. Bonden, eller husfadern kunde då säga: " Stigen upp nu hera, ska ni få se på sjuttan ! Nu kommer det en som inte ä rädder for o visa sig ! "

Halvidioten Lurkobba-Ola, hade genom vanvård och misshandel dött, och brodern Lurkobba Håken stod härför tilltalad vid Bräkne Häradsrätt. Domaren vände sig till ett av vittnen med frågan : Anser Karl Jonason att n.n. ljetet döden genom misshandel ? Jaha! för när en menska ska bo frysa o svälta o sa få möen stryk så ä väl dä noch. Åja dä kan du ha rätt i, sa domaren. Trots bevisning blev Håkan frikänd efter som det sades: Genom nämndeman Jonas Bengtssons frikännande utlåtande. Håkan ~~lever~~ ännu 1934 - 96 eller 97 år.

Liktal - Frå predikstolen.

Tillagt Nyman - Allmundsryd.

I dag ! I dag mina kära vänner och åhörare, Så är vår sockenskomakare död! Och en sådan sockenskomakare kan ingen beskriva ! Om hela havet vore vändt i bläck, och alla träd och buskar vore förvandlade till skrivpennor ! Förty han bankade lädret så att fönsterrutorna skångrade Och han slog på klackorna, så att dörrarne hoppade av dörrakrokarne Och han bankade alla gamla gubbar och kärringar som gingo och runkade på sina hufvuden ! Tagen detta och läggen på hjertat, **I** mina syndiga åhörare, - Amen -

Gamla uttryckssätt.

" Bolt och Gromt " Har vanligen avseende på något eller någon som var ovanligt stark. Eller gjordt något ovanligt bra tilltaget. Kunde användas nästan i vilket samtal som helst.

T.ex.: Dä va Bolt va du har tagit ett stort lass !

Dä va Gromt va du ä starker

Dä va Gromt va du har växet , here

Dä va Bolt så möet regn dä kommet

Dä va en Gromma häst, te o springa

Dä va Gromt va tjuren ä arger O.s. vidare

Kärleks-klintar = Ett slags parasit växter på granrötter, växande i djup papjord = Råhumus, svarta inigenom, knottriga, sköra i brottet, liknande Hartz. Användes att ge kor som trots många parningar ej blev i kalv. Dygde även för ofruktsamma kvins! Bildningarna kallades: Lönda-klinta Men kvinsen envisades att kalla dem Kärleks - klinta. Korgmakarne som gräfdde upp rötter för tillverkning av korgar, kunde skaffa sådana !

" Caspar Duvas Ek vid Jemshög "

Norr om Jemshögs kyrka står på sjelva vägkanten en gammal Ek i vilken en snapphane kallad Caspar Duva blev hängd ! Han levde länge efter hängningen och bad förbipasserande skjuta sig med följande ord:

" I svenska tjuvar ! skänk Duva en kula " !

Rundt om stammen var lagda stenar och på dessa jordtorvor som bildade en jordbänk på vilken kyrkobesökare brukade vila. Dessa kallades för " Tutestendarne " . I trädets grenar sutto mårnor-
av dessa stenar voro tvänne något större
na kvar i vilka repen voro fästa varmed Dufva hängdes.

När milaskogar föras till
Fabriks-skorstenars bolm
för att bli surrogat för livets vatten
Då hörs i djupa skogens sus
förbannad Reymersholm
Då hörs skogen viska nåt om Bratten.

När skogarne förnedras
långt mer än å - vi - dö
Och tappas på buteljer
Och skällas för Sulfit
Då suckar det så tungt uti skogen !

Den vita stenarten från Elmta är Kvartz

Den brunröda, glänsande i brottet är fältspat

Rymdmått (Gamla 1865)

1 kbfot = 10 kannor = 2 stop = = 4 halfstop = 8 kvarter

1 kanna = 100 kbtum 1 kbtum 1000 kblinier

1 tunna 63 kannor = 6 kbfot = Torr vara

1 Ankare 15 kannor / 1 fat 60 kannor

1 Gammal tunna våta varor 56 kannor

Längdmått

1 rev = 10 stänger, 1 stång 10 fot / 1 fot = 10 tum

1 tum 10 linser 1 mil 360 revar = 36,000 fot

Ytmått

1 kvref 100 kvstänger i kv tång 100 kvfot

1 kvfot 100 kvtum 1 tunnland 56,000 qv.fot

1 tunnland = 6 skäppland / 1 skland 9,333 kvfot.

1 skock (kål) 60 st. / 1 stig kol 12 tunnor

1 storstig 18 tunnor 1 Bal papper 10 ris

1 ris = 20 böcker 1 bok skr - papper 24 ark

1 bok tryckpapper 25 ark / 1 gross 12 dussin 144 st.

Ännu iaktages i vissa av våra landtkyrkor den gamla seden: Att när presten står för altaret och läser de till ritualen hörande böner, samt dervid uttalar Jesu namn ! Niger såväl de yngre som äldre kvinsen av åhörarne när de äro stående! Plägseden iaktogs i Urshults kyrka Söndagen den 8 Juli 1934.

Samma dag upplästes från predikstolen omedelbart efter predikans slut, följande, något egendomliga kungörelse .

" Ett par glasögon äro upphittade, och kan efter gudstjenstens slut återfås i sakristian " !

Presten hade glasögon sjelv, och när han utlade texten, hade han dem som sig bör för ögonen! Men när han behöfde se noga, såsom vid kungörelsernas uppläsande, o.d. skjöt ha upp dem i pannan!

Hos Trane - Nissens Frans: Välbeställd dräng å Mariebergs gård, Hade under sommarn 1934 pågått reparation å husen der han bodde då bland andra förändringar även bakugnen rifvets bort. En grankvinna Bote Johanna kom dit och såg att bakugnen var borta. Kors i Jesu Namn ! Hva tänkte ni på menskor som lät dem rifva ner ugnen . Vet ni inte att verlden snart ska förgås Och di måste menskor ska tas bort. Hur bra hade dä då inte vatt o hatt ugnen så en kunnat bakt lite bröd ! !

Här kunde väl tillämpas Christi ord : " Fader förlåt dem vad de gör ! för vad de säger begriper de inte !

Bönderna Sven Kare i Karamåla och Håkan i Hemshult (Hem-sjöhult) var bröder. Och Håkan var far till titulär Löjtnant Klämfälts mor Klämfält gift med fabrikör Jöns Nilsons i Hem-sjö dotter Ingeborg. Modren till Klämfält var kusin med Jöns Nilsson !

Någon natt i medio av Juli 1934 drömde jag att jag befann mig i en stor trädgård med många frukter, stora och vackra till färgen men hårda och osmakliga. Träffade så en gubbe Hjärthorns Jon dagarne efter, för vilken jag berättade drömmen och frågte: Hvad det betyder ? Dä va inte bra att du drömde om frukt! Dä betyder att du blir dönnas sjuk. Är ni säker på det ? Ja dä ä så säkert som Amen i kyrkan, dä kan du lita på. " Får nu se hur det går ! "

" Skohång = Snöhång "

När snön i milt väder hopar sig på träd och buskar så att de böjas omkull och som dekorerade äreporter stå böjda över skogsstigarne så att man på sina ställen knapt kan krypa under, säger man: Nu ä dä redigt mä Skohång (Snöhång). Båda uttrycken användas ungefär lika mycket.

Rödbrostringen

Är en liten orädd fågel som gärna sällar sig till människan. Heldst efter Midsommar och således först efter att ungarne flugit ur boet och ej som man kunde vara benägen tro medan den har sina värsta matbestyr ! Derför att han gärna kommer alldeles inpå en medan man plockar trädgårdshallon, har han fått ord om att för-
tära själva hallonen. Så är icke förhållandet ! Det är maskarne i bären han söker. Men vad annat man gör t.ex. plockar potater kommer han. Antingen är det så att han känner sig mera trygg i människans närhet Eller är det derför att man våldsamt skakar om växterna så att den lilla gynnaren har lättare att komma åt in-
sekterna och deras larver. I varje fall är den lilla pigga få-
geln med sina vänliga kloka ögon ett mycket angenämt sällskap. Hos mig håller han ut länge om hösten. Då nätterna börjar bli kalla håller han till i någon vrå av svinstian tills solen hun-
nit värma upp luften, så kommer han fram!

Medel som hjälper mot alla slags onda förgörelser. Samla midsommarbygg så mötet som möjligt, slå denna på ett half-
stop vatten förvara detta där varken sol eller brinnande eld kan lysa på det . Slå 9 droppar härav på ett halfstop vatten och sätt häri en sax o en kniv " då blir tre uddar " , har man 2saxar o en kniv = 5 uddar blir det bättre. Tvätta sig häri tre torsdags-
nätter av vilka den ena natten måste vara Skärtorsdagsnatt (Kan således ej bli mer än en gång om året) . Varje gång förrän man tvättar sig ska man lägga 3 eldkol i vattnet. Nya kol för var gång och de gamle ska hela tiden ligga kvar. Tag upp saxar o kniv och lät dem torka inhöljda så att ej sol eller eld skin på dem. Tag kolen men lät ej sol eller eld skina på dem o grav ner dem en torsdagsnatt vid norra sidan av en jorfast sten. Lagg ändå 3 runda stenar ovanpå jorden. Gack hem o se ej tillbaka. Spotta tre gånger då du står på fastestenen. Nergravningen mellan 12-1 på natten. - Stänkte man nu minst 3 droppar härav på varje djur i lagårn hade ingen trollkärning i världen makt att förgöra dem. Ej heller ta mjölk eller smör frå korna.

Lade man 3 små saltkorn i ett glas o slog 3 droppar av denna vätska i glaset samt fyllade det med brännvin och gav detta till

ett vittne man var rädd för så förvändes vittnets håg så: Att det vittnade till dens förmån som gett dem supen.

Tog man 9 droppar av denna vätska och slog i ett kärl med vatten samt satte häri en sax med uddarne opp och ställde kärlet under en säng, så blev den som låg i sängen dödsjuk = " Döds-
"dödsman's mot" målsmö ". (En ohygglig sjukdom varav döden följde)

Resefft fo sjäjto. Ta try stora badinna, bora ing dom i oin ek i maken, slå igen holet mä oin rönne plogg o si: Dra fo Oen i våll o ta sa mönna mä ere som fenns i mina hus o kom allri igen o tsii ere vare spotta sinn motsols try gånno, dä jälpo dä ai fo-sökt.

25 Januari Pålsmässa hugg trä denna dag till vävstol går ej mask i träet, ej mal i väfven.

Langa istappa i januari blir långt lin, duger till bryggemans - skjortor.

Under Skråförordningens tid hände att en skräddare frå Hella-ryd Kruskoppa Jössen sniget sig in i Karlshamn och där sytt ett par klädningar åt en familj. Men som Jösse var en gaphals hade han råkat förtörna sin arbetsgivare varför denne beslöt hämnas. När Jösse lagt ihop sina " doningar " och skulle gå, bjöd värden honom upp på en krog, kallad Fläkta Lusens belägen der nu Karlshamns Hotell är. Härfrå sändes bud till den ene av stans poliser: Tunnbindare Åström, som hade sin verkstad vid klockstapeln strax intill. Denne kom och häktade Jösse för att han gjort intrång i yrket för stans skräddare. Jösse fick fyra *dygns* vatten och bröd och de dagar han sugade på ramarna hade polisen hans skräddarpi-naler i förvar, så att han kunde ej rymma vilket anners då för tiden lätt nog kunde låta sig göra, över detta nödtvungna avbrott i friheten diktade jösse en visa hvarav endast ett vers kom att sjungas av folket Emedan han i detta uttryckte sin längtan: Ej efter friheten utan mera efter käringen sin, av vilken han brukade få stryk ett par gånger om dagen, verset lydde så:

O hade ja mett prässejärn

O nål o trå o vajs

Sa skolle ja ur häktet

te moer rymma strajs

Fo hej sjung hopp fallera

Fo hej sjung hopp fallera

Fo hej sjung hopp fadralla , lalla la,la,la.

Folket diktade ett vers som sjöngs strax efter , detta förklara-
rade bättre orsaken till hans åtrå:

Nu ryggen blir förmjukor
fo hennes knaggie käpp
När hon pånytt den svänger
sa få ja hänga läpp
fo hej sjung hopp fallera
fo hej sjung hopp fallera
fo hej sjung hopp fadralla, lalla, la,la,la.

Påskadass moan sa ai tröllkäringana ute *li kasa bra* som skärtors-
dagmoan o soi du då noen som står på dina faihusdynga o mjölka
på en käpp som hon potat ne i dyngan, sa ska du slå na pa monnen
sa dä bloa sa få hon inte mait te o ta mjölk eller smör fo de fa
somman.

Kommo dä non knölryggad ~~ella~~ vinnöjd mänska o vill glo på na du
slajta sa ta o slå on pa truten elle hobba hon i arsen o kör å on
ella sa blior dä otno mä bo slajtet o pölsona.

Ai dä non som ställe på de fomönna sjaito ella löss ella
rötto sa få du gå te non som haa reppa-kavel o kan laisa kapa-
naoms bön ella sa slippo du dom inte hovet du vill hatta på fo dä
ai faens jyo.

En gång kom en bonne frå Kvallåkra mitt om natten ~~mitt~~ köranes
te Nils Sönason ve Monkhuset o ba honom följa mä hem o bota hans
here som fått blöstörtning. Haa du inte not mä de som haan har
hatt på se. Nää inte not annat än en snytelase som ja törrade hon-
om om najsan mä. Ta hit den sa N. Sönason. Ossa to han o knäppte
hännena om lasen o laiste ena långa bön o sa sae han kör nu hem
fo nu aj han bättor. O na K^yvallåkra bonnen kom hem igen fick han
reda på att precis ve den ti som N. Sönasen läste sin bön sa slut-
tade dä opp mä bloa på hean.

Möte du ett kvinnfolk o dä sa tar non otur ve de sa haa dä vatt
en löndahora du mötte. Aita de for o möta den moi^ojo fo tocka ha
allti lojer otuo mä se. Dä bra o ha try tankebönor o lite säven-
bom insytt i en skinnpung ossa bära dä om halsen på bart skinn dä
jälpo fo möen illabärate.

Garvarevisan i Jemshög.

Garvaren går ut på jagt
Som det är i ordspråk sagt
Ty det finns duvor uti parken
Med sju alner vidd i stjerten
Bengta lilla öppna dörr, öppna dörr
Tre rigsdaler nu som förr.

Bengta lilla släpp mig in
Ty nu är jag så kär i sinn
Släpp mig in i din kabyssa
Der jag ger dig hundra kyssar
Dessa kyssar kosta bör, kosta bör
Tre rigsdaler nu som förr.

Sedan det i sängen bar
med det hedervärda par
Och sen börja di att gunga
Så att hela sängen rungar
Sådan gungning kosta bör, kosta bör
Tre rigsdaler nu som förr.

Men när sen de skils sig vid
Kaffe hon trakterade
Det hon fick emellan låren
Var väl värdt den kaffetåren
Bra det var, Gott det gör
Tre rigsdaler nu som förr.

Per Nilssons Håken i Ebbamåla och Spinka Pellen i Jutanäs hade egorna gränsande ihop, på ett långt stycke endast skilda åt av ett brett dike. En dag efter att Håkan bergat in sin säd släppte han sina kor i vången på bete. En av korna vadade över diket in på Pellas egor der säden ännu stod kvar. Pellas käring sprang ut att jaga djuret derifrån. När kon hoppade över diket föll hon tillbaka och bröt ryggen! Kärningen måste springa ända till Håkans och påkalla hjälp. Som kärningen var i grossess tölte hon ej detta fläng utan utpå kvällen fick hon barn. Hade inga småtyg att svepa ongen i, utan Pelle måste om natten gå till en torpare något derfra och låna sig lite småty med sig hem = " Små orsaker ha ibland stora verkningar "!

Hovett en ska kunna veta, om dän en gifte se mä har lått anra ligga hos se.

Na du köre te kyrkan och ska vias ve ena **ky**inna sa lyss ette om hästen vrenska. Gör han dä sa jagu har hon hatt moir än rätt fram mä anra o göra.

Att få tur mä hästar.

Na dina käring har fått en here sa ta o lött an på ryggen å en häst, dä fosta di har svept an, lått sa hästen gå nåna steg medan hean ai på ryggen. Sa få han ett särdeles bra hännala mä hästa bo di han säl rår om, o andras mä! -

Hovett en ska veta om en sjuko dö.

Na du köre ette presten te dän sjuke sa titta ette om hästen hållo hutet i väert na han kommer te gåorn. Gör han dä sa kommer dän sjuke se. Män hänger hästen hutet sa blir dä dön.

Om du kan hetta oin flyrönnegren ella en flyrönnerot som ai, väksen som ett kors sa ta o bint dä pa kon ella geten sa haaz inte nonting mait te o sus mjölken frå ett kreatur som ha tocket på se.

Har du tannaverk sa ta en speta å en flyrönn o pela tannen mä tess dä blior blo på spetan. Bora sa ett hol i en bök ella en Ek hellst oitt som askan haa slaet ne i. Stoppa ing spetan i holet o slå igen att mä en flyrönnapenne sa slipps du tannavärken, dä kan du va säka på. Men gör att en torsdassmoan fonn solen går opp ossa ska du inte si oitt knyst måan du gör att.

Handlanden Nylander i Hofmansbygd dog och kort derefter dog två av barnen. Någon som kom på besök beklagade den efter hans tanka stora sorg som drabbat Nylanderskan. Men denna snäste av: Ja dä går så att Faen tar hela släkten! ! ---

Kåsta kulla visan.

O rakan ligger på taket, o lilla vännen min
O Far han ligger vaken, i kväll få du inte gå in
Men i aftes så glömde ja knappen i väggen
aj, aj, aj, tjo falle ralle ra
Men ja menar dän karn han ä viller o galen
som inte kan höra: Far ä hemma
Far ä hemma Vyssan lullan lej.

O skottet setter fo dörren, o lilla vännen min
O Far han ligger o svärjer, i kväll få du inte gå in
Men i aftes så glömde ja knappen i väggen
aj, aj, aj, tjo falle ralle ra
Men ja menar den karn, han i viller o galen
som inte kan höra: Far ä hemma
Far ä hemma Vyssan lullan lej.

Men kom till mig i morgon
Allt förr än hanen gal
För då är far min borta
Vid Hokadahl och mal
För ja menar den karn han ä viller o galen
som inte kan höra
Far ä hemma Far ä hemma
Vyssan lullan lej.

Turliga och oturliga. Månskifte.

Timmer ska huggas i Nedan anners växer mask i träet och skäcktor i husen som byggs. Ärter sås i Nedan anners blir bara långa revar men inga baljor med ärter. Hör sås i Ny så blir tågorna långa. *(nya hus i)* Ympkvistar sättes in i Ny så blir möen frukt. Bröllop o flytta i ny är turligt. Växter till salvor o läkemedel tages i ny, tas i Midsommarny blir då allrabäst.

Dä va oin gång en bonnakäring som skulle te o få sitt fosta barn. Hon va född i gåorn o kom ihu att hennas mor talt om att nar hon skulle te o barna sa hade hon ställt ~~se~~ ve dä stora gårdsträet och fajnat mä armarna om detta o bett te vården som hållde te i trajet att han skulle hjälpa henne sa hon fick goa barnsänga.

Nu skulle dänna käring göra likavoat mensa kom hennas gobbe o hade oin yssa pa ajslena o han trodde inte på tocket utan han huggde te i trojet övo hutet på käringen. Vården skrek te och käringen ble kjoor å se. O na hon barnade geck dä s^a/tositt sa di motte dra ongen frå na , käringen döe o fostert hade ett yssahugg tvärsom ryggen. O lite ette ble gubben tostör o språng i sjön.

Om kreaturen natteti stå o stampa, böla ella ha anra affekter för se, sa dä tydlitt syns att dä ä not som manker dom så ha di råt på o göra ohägn mot non döer som Gu voit fo ho längesin ovetanes blett négraven nånstans där kräken gå o beta. Leta rätt på stället o ta så o slajta en kal ella ett lamm o ta å bloet i en spann o gå te stället o slå ut bloen där, ossa bess fore, sa blier kräken bra igen. Ella kan gasten hålla på o väsnas mä djuren tess di dö.

Kommer dä non tattarkäring ella non vanskapling te de dömmel-veckan sa gi dem ingen mjölk o la dom inte soi ella ta på mjölka-fatet, o när di gåo sa ska du kasta glöanes kol ette dom fo ella kan di ta mjölken o smöat frå de fo hoile samman o bora ing oin flogrönnapinne i kärnan o slå kryss över silefatet na du sätter opp alt på sängakransen o häng en döo hök ella ugglä över fai-husdörna dä behöfs alltihop. O har du non liten onge sa lät oillen brinna på spisen tess han blier döpter - Amen .

Pär Ols Ols bordsbön .

Gud med en nödtorftig spis, o storspis o lillespis o vrå-
spis o hörnspis o rörspis o gråspis o alla spisar som fins i
världen. Sypa o bröd o sura sillanacka *stäl* ere ner på golvet o
sit era soltenbassa!

Skomakar - Nisse hade mottaget en ny lärpojke. Ett halvår härefter
kom pojken far på besök och frågade då N. om han trodde att poj-
ken kunde lära yrket så att det blev skomakare av honom.

Ja ! sa Nisse. Då bli skomakare hela dan å honom! När ja sät-
ter honom te o sy ihop stövlaskaft sa drar han åt mä becksrespen så
att kalvana få magknip o na han ska plygga fast sulorna så slår han
så att Oxarna böla ve att !

(Anm.: Man tog i regel, kalvskinn till stövelskaft och läder
av tjocka oxhudar till yttersulor.)

Sägner om Froarpa - doktorn.

En gång hade doktorn lejt en bonne i Froarp att skjutsa
honom till Karlshamn.

Bonden klagade över att hans häst var så " trokker " =
(maklig) så att doktorn konne inte räkna på att komma fram
just så fort. Vänta ett ögonblick jag glömde en sak sa doktorn
och sprang in igen. Då hörde bonden att doktorn talte på ett un-
nerlitt språk mä sin gesipel = (Ugglan) som han hade på väggen.
När han kom ut igen gick han bort och klappa hästen på länder
ett par gånger o sae not besynnerlitt förrn han satte sig upp.
O om ni vill tro me ella inte så språng hästen hoila väjen som
om en stycket honom mä en syl derbak. Då va en djäkna kar te o
kunna trölla, den tör ja inte skjutsa fler gånger om ja finge
allri då !

En gång gick en käring te doktorn för att söka bot för en annan
sjuk käring som sjelv ej orkade gå dit. När hon berättat om sjuk-
domen och besvarat alla doktors frågor som rörde både ett och
annat samt fått den doklament hon skulle ha med sig till den sjuka

frågte hon " va då kosta " .

Tja sa doktonn hon har ju inte skickat mer än en rigsdaler mä er och när hon är fattig så får då bli för då - Hor i Jesu namm kan doktann veta ho möet Karna sände mä me. Äh sådana småsaker kan jag väl se på er ! sa doktonn.

Ja ble rädder fo karn han konne ju glo rakt igenom me !

Från en av mellansveriges gruvor har
berättats följande:

Det var ett år på sjelva skottdagen.

Ludvig Johansson var en gammal pålitlig jobbare, som hade till uppgift att köra in de tömda skottkärrorna i gruvhissen. Av någon anledning hade han ansett att skottdagen borde firas särskilt, och kamraterna påstodo, att han var lite på lyran, när han kom till arbetet. Hur som heldst så tog han en skottkärre och skulle köra in den i hissen och märkte inte , att ingen hiss fanns uppe. Kärren åkte rakt ner i det öppna gruvhålet och L. höll troget fast i skamlarna.

Han föll i rakt fall drygt 105 meter till gruvans botten. Kärren slogs sönder till atomer, men L. klarade sig utan att få ett blåmärke. Det enda som hände honom var att han spräckte sin ena träsko. Han begärde på gruvkontoret ersättning för den, vilket han fick och detta var han väl värd. Men han fick lova att inte göra färden omigen.

Räven tittar ett slag ut ur sin lya
Vill skaffa mat till ungarna fyra
Hör så nämndemans tuppen gala
Tänker : Ack om jag hade den bara !

God sänja !

Det var Julafton hos Jansa Schvännen. Av någon orsak hade Schvän blivit förtretad och kört ut både käringen och alla ungarna julaftons kväll så att då han satte sig till bords sent om kvällen hade han endast hunden till sällskap. Sven slog upp en sup Lyfte glaset mot hunden och sa: Skål Findo och god Julafton ! Jag undrar om vi skall bli så samlade nästa Jul som vi är i kväll, Nu ha vi då trevligt !

Hvar ska du hän Ola ?

Ja ska på begravning ette Far

Hö ! ä han döer ?

Ja ! Si då ligger i släkten Hans far
döer också, na hans ti va ute !

Bota skända bössor.

På otryckt o oskrivet papper hålles ur hornet ett litet skott krut på tre ställen håll detta i bössan tag av papperet 3 små bita o pota ner var för sig till förladdning lägg så 3 små saltkorn 3 tankeböner 3 nypor sävenbom och 9 hagel, ej förladdning, sätt pipan för mun o läs böner. Pota hål genom en torva i åkerenen stick genom bössan mot norr skjut så och begge spotta 3 ggr.
Dä hjälper Har gjordt det förr !!

MueJösse hade lånat pengar av Petter Hok.

En dag Petter mötte Jösse sa han :

" Ja kan inte vänta längre mä didäre pengarna du lånte, Ja har sjelv satt mig i skuld så jag behöver dem nu !

Ja menar du ä tokig kar ! sa Jösse. Att du sätter dig i skuld angår mig inte Men att du vill ja ska betala dina skulder dä va dä oförskämdaste ja kunde tänka mig så dä gör jag inte, så möet du vet dä !

Gamla bra resäfft !

Hjertstyrkande droppar
Hoffmans droppar
Nervdroppar
Prinsens droppar
Ovanstående hette : " De fyra sorterna "
Och användes för inre krämpor.

Terpentin, Spikolja, Senolja och Kamfert spiritus : kallades likaledes - De fyra sorterna - och va obegripligt bra för alla slags yttre skador.

" Di hjälper tame dalana fo så möna skador som namn har ! Dä kan du lita på Komihu att ja har sagt att ! sa Kolorre .

Konne en skaffa smälter ryggmärg å en sjarter katt, kokt ister å en bose som bitet en havanes käring o tolvmannakraft å en sjarter Björn o sa ta ing dä en torsdasskjäll Dä hjälper närapå fo döen !

Tänkaord.

Hjärtat slår, och dagen förgår.
och åldern kommer omsider
men trädens sus och stjernornas
ljus är likt sig i alla tider ...

Fyra rader till våren.

När ismörten kommer och gäddan går till strand,
och Orren han balar bland ljung och i sand.
Och lärkan hon jublande svingar mot skyn
Då, säger bonden: Är våren i byn !

(Insänt till Dagens Nyheter 22/3 1941)

En vagabond kallad: Jon Sulten befann sig en gång i ett muntert sällskap då åtskilliga visor sjöngs Bäst det var sa Jon: Nu ska ni få höra på min visa. Jon hade svårt för att tala, han stammade. Visan sjöng eller läste han så här:

" Ja ja ja ä som ett vilse fåår
uti ett främmaat lann
Men Gu låte me mä ääran
få bäära mitt namn
Sa få ja ta me fram I Jisu namn
dä bäästa ja kan
Fili och och och heraa " !

Pastor B. höll en söndag bibelförklaring i D: skolhus och yttrade då följande:

En dag var jag ute och resté, och vad tror ni väl då jag fick se? Jo! skjutsbonde efter skjutsbonde, och vad hade de att köra ? Jo ! Kutting på Kutting ! De hade varit i stan o köpt sig Julabränvin o skulle hem för att jula! Si ! så gör det förbannade folket ! Så svälter dom året ikring på havrebrödsbakor och sillhufvuden tilldess det kommer till Julen ! Då smörja di sig ! Med vitan gröt ! Med lutad fisk ! Och säga till sin själ: Själ ! gör dig goda dagar ! Ät ! Drick och var glad ! Och tänka alls intet på sin själasörjare som bor långt borta och får inte bara lukten derav ! Tänken härpå mina kära åhörare. Bättren eder och haven medkänsla för eder herde att han må häva något med av det goda! Amen!

Hvaraf kommer " hicka " .

Under en rast i skogen hos vedhuggaren Nisse Brax (Gammal båtsman) Överfölls han av en hickattack. På min fråga: Hvarav hickan kommer sig, eller vad som är dess orsak, sa han: " Koss here, voit du inte dä. Joo dä ai oin långer maak = (mas) som ligger i ring ikring järtat. O na han röre på se sa hicka en, ainna tess han ai stilla igen ! Hvad är orsaken till att han rör sig ? Ja dä voit ja inte bestämt. Men du kan vail veta han få lov o röra på se nångång, ella sa styvnade han. O dä vore falitt! Dä händer iblann, o då drar han ihop jartat sa dä kan inte bösta som dä bruka göra, utan dä liksom stanna te iblann. Dä ai dä som di tosiga doktorana kalla för " jartfel " !

En käring grälade på gubben för att han språng i skogen med bössan! Helt gemytligt svarade gubben : Jaså ta du bössan o gack, fo gäss ska dä !

" Tigge - Massen " hade under en av sina strövtåg kommet uppåt landet dit där de ha för sed att baka bröd med hål i mitten så att bröden sedan hängas upp på en stång. En bondmoras givmildhet beskrev han så här: " Na ja kom ing o ba om lite brö, sa to moran ner ojna kaka å stången, o sinn bröt hon itu na, o la bägga halvorna i skåpet, o ga me hålet ! Då tytte hon väl va möet noch te me ! Tvi tocker käring !

Ingen som sett de stora flata hällarna som utgör tak i V:götlands Stendösar kan annat förvånas över hur våra förfäder, utan kännedom om mekaniska hjälpmedel kunde vara i stånd att lyfta och placera på sin plats dessa ofantliga stenflisor. Men vi ha ex: på att detta nog kan låta sig göra av ett exempel från ej så långt avlägsen tid.

I Bökestad av Villands härad finnes på en backe i närheten av sjön Raslångar en stenflisa, till vidden större än ett vanligt stug-golv som ligger upplagd på flera på ända satta stenar. Så högt frå marken att man kan gå rakderunder. De nuvarande egarna av gården brukar lägga en mängd åkerredskap under detta väldiga tak.

I vigselformuläret säges att: Gud sjelv har instiftat äktenskapet!
Kan detta sanningsenligt sägas om följande ?

Sålla Stina: En kringströverska som erhållit sitt namn derav att hon åt behövande gjorde såll och rissel, hade på något vis fått en pojke som erhöll namn av Jonas. Frågade någon henne varför hon skaffat sig detta påhäng, gav hon alltid samma svar: " Guds godhet och försyn räcker till för alla menskor! "

Pojken växte upp och följde från sina spädaste år Stina på hennes vandringar i bygderna, gick varken i skola eller blev konfirmerad. Hjelppte karingen att göra rissel och såll och kallades Sålla-Jonas. Han växte upp till en lång spetig figur med ett icke fränstötande utseende. Men fastän fullständig analfabet, , hade han alltid munlädret välsmort och alltid redo att begagna detsamma, ofta till muntert, fast rått skämt,, följande skriftens bud som säger:"Derav hjertat fullt är, Derav talar munnen" !

Av en förtegnare som något år slog sällskap med Stina, lärde Jonas förtegnar yrket så att då vagabonden ledsnade på sällskapet övertog Jonas detta yrke. Och nu uppstod: Kringvandrande firman " Sålla Stina och Jonas förtegnare " .

En dag på 1880 talet satt firma Stina & Jonas å Trensums Gästgivaregård och fördrev tiden vid ett kvarter bränvin. Bäst det var inträdde en sotare i lokalen åtföljd av ett yngre men omfångsrikt kvins. Jonas betraktade med trånande blickar kvinnans fylliga former Och någon slags urinstinkt rörande menniskoslägtets fortplantning vaknade hos honom. Från tanke till handling var steget icke långt och efter något pokulerande och parlamentarande överenskom Jonas med sotarn att han för ett halvstop bränvin skulle få överta hans följeslagerska, sådan hon"stod och befanns"! som det hette på affärsspråket.

Från och med nu upplöstes firman! Stina höll sig mera stationär, då deremot Jonas och hans viv strövade ~~omkring~~ vidlyftigt omkring. Om några år hade de fyra barn tillsammans som de stuvade ihop i en skraltig dragkärra och drog omkring i bygderna. Till slut slog de sig ner i Asarums s.n. Presterskapet där höll efter dem att de skulle låta viga sig, men här tillkom ett aber: Jonas som nu var 28 år var ej konfirmerad. Någon egentlig undervisning kunde ju ej bli tal om så fullständig analfabet som han var. Men efter några muntliga överläggningar fick han kyrklig

vigsel. Ännu två barn fingo de. Tillsammans en pojk och 5 flickor och märkvärdigt nog blev alla ärliga och arbetsamma. Att flickorna överlag suddade ner sig genom tidiga manliga bekantskaper låg ju i släkten och bevisade bara att de noggrant lärt sig att trampa i föräldrarnas fotspår. Men ingen tør väl vilja påstå att: Gud stiftade detta äktenskap.

Svängsta 1941.

Aug. Holmberg